

No quedar-se sempre a casa, l'assignatura més important de la professió

Conversa entre
J.A. Sorolla,
director adjunt
d'*El Periódico*,
i Carles Sentís,
president del
Patronat
Centre
Internacional
de Premsa

FOTOS: PEPE ENCINAS

Carles Sentís:
“Abans, els
corresponsals
eren menys
professionals,
menys
informat, però
tenien millor
ploma”

Als seus 79 anys, Carles Sentís continua treballant en un despatx del Centre Internacional de Premsa, el Patronat del qual presideix, i continua escrivint les seves habituals col·laboracions a *La Vanguardia* i també a *l'Avui* i *Catalunya Ràdio*. Només fa uns mesos que va cessar en el càrrec de degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya. La seva vida s'ha mogut sempre entre la frontera del periodisme, la política i la diplomàcia, però hi destaca sobretot la vessant periodística.

Sentís va ser pioner sobretot en la seva condició d'enviat especial, corresponsal de guerra durant la II Guerra Mundial i corresponsal a l'estranger, especialitat de què es parla en aquesta conversa amb un altre periodista que va ser durant un breu període corresponsal a París, una de les ciutats en les quals Sentís va treballar també com a periodista i com a diplomàtic.

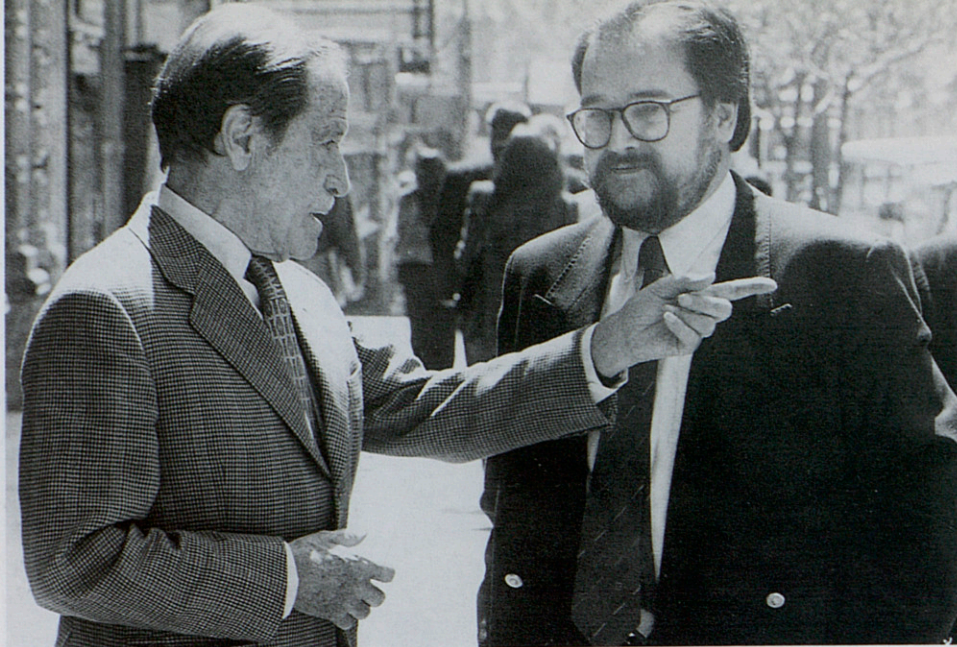
Després d'una breu estada a Roma, des d'on va cobrir la guerra d'Abissínia durant dos mesos i on va tenir ocasió de sa-

ludar personalment Mussolini, Carles Sentís va iniciar precisament a París la seva aventura, perquè així es pot qualificar la tasca en una època en què el corresponsal o l'enviat especial eren més uns espontanis que oferien els seus serveis que no pas uns professionals.

– Abans de la guerra, jo estava a *L'Instant*, un diari de tarda que no tenia un color definit, tot i ser de la Lliga, i que no publicava editorials ni articles, sinó reportatges, pàgines literàries i d'espectacles. Llavors me'n vaig anar a París a fer uns cursos de Dret Internacional, li vaig dir al gerent que volia fer coses per a *L'Instant*, i així vaig enviar cròniques des de la capital francesa.

– Però abans vas estar a Roma...

– Sí. Ni el diari ni jo no teníem diners per anar a Abissínia, i llavors el que vaig fer va ser una aproximació a la guerra d'Abissínia des de Roma. Allà vaig treballar junt amb els corresponsals espanyols, sobretot amb Joan Ramon Masoliver, que era corresponsal de *La Vanguardia*. També hi eren el d'ABC i el

d'El Debate. Llavors, en l'època de Mussolini, ja hi havia una organització de periodistes estrangers que encara perdura, la *Stampa Estera*. El feixisme era conscient de la seva impopularitat en els països anglosaxons i en els altres països democràtics, i se'ls va acudir, per compensar-ho, muntar una organització de corresponsals estrangers per atendre'ls en tots els nivells. En tot cas, és un exemple que ha perviscut, perquè ara mateix la *Stampa Estera* està subvencionada indirectament pel Govern, ja que depèn del Ministeri de Transports i Comunicacions.

– Després vas anar a la Conferència de Brazzaville, amb el general De Gaulle, però també per iniciativa pròpia, una de les característiques de l'època...

– Vam ser dos espanyols –Antoni Mira, del *Ya*, i jo–, però no va ser pas el diari el convidat, sinó jo. Una mena d'enviat oficiós de De Gaulle em va dir a Madrid que em podia convidar a anar a Brazzaville si portava un diari important al darrera. I llavors vaig proposar el viatge a ABC i a La Vanguardia. A ABC, on col·laborava de tant en tant, no vaig parlar amb el director, sinó amb el propietari, Juan Ignacio Luca de Tena, perquè sabia que el director hauria dit que no. Llavors De Gaulle era una mena de pirata, un aventurer, o almenys així se l'anomenava als diaris o a l'agència Efe... Vaig fer el mateix a Barcelona i li vaig proposar el viatge al comte de Godó, que era força anglòfil. Augusto Assia ja era a Londres per La Vanguardia i li vaig dir que això ho havia de completar. La idea li va agradar, i vaig sortir. Quan li vaig dir a l'emissari de De Gaulle que tenia l'ABC i La Vanguardia...!

– Compartir dos diaris, vist des d'ara, sembla una mica insòlit.

– Sí, però s'explica perquè vaig ser jo qui ho va proposar. Si s'haguessin hagut de posar d'acord els diaris no ho haurien pas fet. Els va interessar la prova, però després vam enviar durant dos mesos les cròniques a través d'un oficial de l'exèrcit –via Tànger– i no se'n va

publicar ni una. La censura no en va deixar passar cap. Després vam arribar a Alger i el que vam enviar des d'allà ja es va començar a publicar, de manera que vaig començar a convertir-me en corresponsal. A Alger m'hi vaig quedar uns quants mesos, fins al desembarcament. Amb tot això ja va tenir lloc la batalla de l'El-Alamein, i a Madrid van començar a pensar...

– Que això era important...

– Sí, sí... Amb la guerra encara oberta, vaig anar als camps de concentració alemanys –a Dachau– i, juntament amb Augusto Assia, vaig ser l'únic espanyol que va assistir al procés de Nuremberg. Com que el judici s'allargava, vaig proposar als mateixos dos diaris –ABC i La Vanguardia– de cobrir l'obertura dels treballs de l'ONU a Nova York. Els vaig dir: "Donem l'altra cara del disc, perquè després d'haver parlat de la guerra, dels camps de concentració, de Nuremberg, de totes les desastroses i dramàtiques matances, ara donarem la pau". Em vaig quedar a Nova York tot el que quedava de 1946, vaig tornar aquí, altra vegada cap a Nova York, i després vaig tornar aquí el 1949. Llavors vaig estar dos anys a Bèlgica com a agregat de premsa de l'ambaixada espanyola, però no pas pel Ministeri d'Informació i Turisme, sinó pel d'Afers Estrangers. A París, encara que només durant un any i mig, també vaig fer d'agregat de premsa i després ja em vaig quedar de corresponsal fins al 1962, uns deu anys, més o menys. Primer per l'ABC, després pel Clarín de Buenos Aires, i després només per La Vanguardia, perquè, de manera sobtada, el director de l'ABC, Luis Calvo, em volia enviar a Londres. Llavors es va trencar el dualisme amb La Vanguardia, que ja no es podia sostenir.

– En aquella època, la funció del corresponsal era molt individualitzada, més que un treball decidit per un diari que envia algú a fora, com passa ara.

– Exactament. Aquesta podríem dir que és la gran diferència, perquè el meu

Carles Sentís i Anfruns (Barcelona, 9-12-11) és llicenciat en Dret per la Universitat de Barcelona. Fou corresponsal de guerra per ABC i *La Vanguardia* a la *France Libre* del general de Gaulle al Congo, Brazzaville i a Argèlia. Més tard, amb l'exèrcit americà visità els camps de concentració nazis tan bon punt foren descoberts, i després va ser present al Procés de Nuremberg. Seguí els treballs de l'ONU a Nova York, i va estar molts anys a París com a corresponsal dels esmentats diaris i també de *Clarín*, de Buenos Aires. Ha estat director de l'Agència EFE: (1963-66) de Ràdio Barcelona (1972) i del vesperí barceloní *Tele/Exprés* (1966-68). Ha dirigit programes informatius a TVE, entre ells "Crònica 2", durant tres anys. El 1976 va ser nomenat director general de Coordinació Informativa en el primer govern de la monarquia. Fou diputat d'UCD per Barcelona dues vegades consecutives (1977 i 1979) i vicepresident de la Comissió d'Afers Estrangers del Congrés dels Diputats, i conseller de la Generalitat del Govern de Tarradellas, i després ambaixador en missió extraordinària.

Josep Antoni Sorolla i Aragonés (La Fresneda, Terol, 18-2-50), és llicenciat en Ciències de l'Informació per la Universitat Autònoma de Bellaterra.

Va començar a exercir la professió en el *Diario de Barcelona*, com a redactor de política internacional, l'any 1974. L'any 1978 va ser nomenat cap de redacció d'*El Periódico*, en començar-se a publicar aquest diari a Barcelona. El 1982 va passar a *El País*, on va ser cap de redacció fins a l'any 1988, en què va marxar com a corresponsal a París. El 1990 va tornar a Catalunya per assumir la direcció adjunta d'*El Periódico*, càrrec que continua exercint actualment.

Ha publicat: *La Europa que he visto morir, África en blanco y negro, La Paz vista desde Londres, Protagonistas que conocí i Ahora, Barcelona*, que formava part del dossier per a la sol·licitud dels Jocs Olímpics 1992. Membre de la Junta de l'Associació de la Premsa de Barcelona com a president o vice-president des del 1975, ha estat degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya des de la seva creació el 1986, fins al mes de gener passat. Actualment és president de la Fundació Centre Internacional de Premsa de Barcelona.

Ha obtingut els premis de periodisme Mariano de Cavia, Godó i Ciutat de Barcelona. A més de la "Gran Cruz del Mérito Civil", té la d'"Officier" de la Legion d'Honneur francesa i la Creu de Sant Jordi.

Professor de la Facultat de Ciències de la Informació (1978-81), ha publicat els llibres *La agonía de la Universidad franquista* (Ed. Laia, 1976), en equip i *Censura y represión cultural*, amb Georgina Cisque i J.L. Erviti, que van publicar alhora una vintena d'editorials l'any 1977.

cas no era pas l'únic. Jo no pertanyia a la redacció ni de l'ABC ni de La Vanguardia. Avui seria impensable un corresponsal que no pertanyés d'una manera o altra a la redacció, entre altres coses perquè hi ha qüestions d'ordre laboral, contractes, que llavors tampoc no existien. Jo me'n vaig anar només amb una carta, d'una manera absurda; tant, que a vegades he pensat que vaig fer una burrada immensa.

– Aquesta diferència d'estatus sembla que es reflectia també en el llenguatge. És a dir, que el corresponsal d'abans escrivia d'una manera més personal. No com ara, que els diaris fan servir els corresponsals com si fossin una agència, i així l'excés de treball i la necessitat de cobrir-ho tot fan que no es puguin cuidar les cròniques com caldria.

– Hi estic d'acord. Sobretot, això passava a l'ABC. La Vanguardia era un diari més modern i tenia uns objectius més propers als de la premsa moderna. Però l'ABC vivia encara –i potser encara en conserva restes– una època romàntica del periodisme. És a dir, que més que periodisme volien peces literàries, bones o dolentes, però volien peces de Fernández Flórez o d'altres escriptors que havien tingut, que el que feien era parlar que ja havia començat la tardor a París i que les fulles queien... I agraien més aquestes cròniques que si deies que el Govern d'Antoine Pinay cauria la setmana següent. El que volien eren cròniques acurades literàriament, cosa que era molt treballosa, entre altres raons perquè algunes les enviàvem per correu –precisament per guardar la integritat–, però d'altres s'havien d'enviar per telègraf i quedaven molt tocades, s'entien de vegades malament...

– I es destrossava tota la literatura...

– El corresponsal, a més, podia ser un home com González Ruano, que va ser corresponsal d'ABC i de La Vanguardia, encara que no pas al mateix temps. Escribia en els cafès, però no sabia mai què passava al país, ni l'interessava. Era un corresponsal estranyíssim, perquè no explicava res, només contava allò que a ell en un moment determinat li sembla-

va bé. Després hi havia una altra mena de corresponsal, com Eugenio Montes, que era molt bon escriptor i no era de cafè –aquest llegia llibres–, però la seva corresponsalia consistia a dir: "S'acaba de descobrir que Torquato Tasso, en lloc d'escriure 20 poesies, en va escriure 40, perquè a la biblioteca del Vaticà un estudiós ha descobert un lligall...". Ara és gent més professional, més informada, i abans eren menys professionals, menys informats, però tenien millor ploma. Ara el corresponsal és més aviat un tècnic, un tècnic de comunicació, de coneixement de la política, però potser cau en el defecte de ser un bon informador una mica fred.

– En *El País*, encara que vulguis explicar alguna cosa personalment, ho has de fer en tercera persona...

– I si poses la primera persona, te la treuen. Jo sóc partidari –tota la vida n'he fet– d'un periodisme interpretatiu, directe i personal, que és el que té valor per captar-lo tu i poder-lo transmetre. Pel que fa al treball, aleshores també es treballava molt. S'havia d'anar al futbol, a les desfilades de moda de Christian Dior, per exemple, que a mi agradaven molt, encara que sempre hi havia algun corresponsal que deia: "Jo no sóc marieta, jo no vaig a aquests llocs". Era força pesat. Per això Nova York a mi em va cansar molt, i en vaig sortir així que vaig poder. A Nova York et tornes boig amb les distàncies, que són tremendes; no domines la ciutat, se t'escapa. En canvi, París és una mica més a l'abast, el coneixes millor, encara que sigui tan enorme i hi hagi tantes coses. Això és important per estar més present, per fer les coses de primera mà, perquè hi havia alguns corresponsals que s'equivocaven en pensar que n'hi havia prou llegint els diaris i fent després una crònica del que havien llegit. No s'adonaven que aquells diaris també arribaven aquí –els diaris de París i Londres arriben–, i llavors quedaven malament perquè algú deia: "Això jo ja ho he vist escrit". De manera que s'havia de tenir una visió pròpia, personal. Ho dic perquè un periodista que s'esta-

va a Londres va acabar malament, suïcidant-se, perquè, pobre home, faltat de recursos vitals, es va tancar a fer això, a llegir els diaris; fins que el director li va enviar una carta cruelíssima, i sembla que això fou el desencadenant...

– Això ens podria portar a la durada del corresponsal. Quant ha de durar, un corresponsal? Al principi està clar que el corresponsal no coneix el país, però també pot passar que si hi està molts anys, al final perdi el contacte amb la realitat per a la qual escriu –la del país per al qual escriu–, amb la qual cosa no fa bé el seu treball...

– Hi estic perfectament d'acord. Tant és així, que el que perds és la sensació d'allò que és nou i d'allò que és important, perquè a tu et sembla que és normal i no ho és per a un lector que és a mil o dos mil quilòmetres. Acabes adaptant-te a allò que creus que és corrent, però resulta que no, que no ho és gens, de normal. Per exemple, una vegada el prefecte de París va ordenar que no es toquessin els clàxons. Llavors, al cap de tres o quatre mesos d'haver-se pres aquesta mesura, va venir el director i em va dir: "Escolta, això és una cosa fantàstica. Com és que no ho has explicat?". I jo li vaig contestar: "No, ara ja no me n'adono. Però el primer dia sí que ho vaig explicar. El que passa és que tu no t'ho vas llegir". Perquè, és clar, al cap de tres mesos de no sentir clàxons, ho trobes normal, però el que arriba –i hauria d'arribar una persona nova de tant en tant– veu les coses d'una altra manera...

– Quina seria, doncs, la durada ideal?

– No gaire llarga: haurien de fer com els diplomàtics, que hi estan quatre anys. Però, per exemple, si Josep Pla no hagués escrit Coses vistes al cap de dos o tres dies d'haver arribat a Estocolm, no serien tan interessants. Hauria donat més dades, però no hauria fet aquella pintura impressionista, aquella reacció davant una impressió. La impressió no l'hauria tingut.

Al lector probablement no l'interessa que li donis tantes dades, i en canvi va-

lora la impressió, la sensació. És molt difícil plasmar-la sobre el paper.

– Jo crec que estar fora, així com pot tenir l'inconvenient que t'allunyes de la referència, ajuda molt a relativitzar les coses. Veus que a fora passa el mateix que aquí, o coses pitjors, en alguns dels molts debats que s'estan produint ara, aquests dels quals la premsa de Madrid especialment diu: "Això no passa a Europa".

– Per exemple, les vagues...

– A París hi va haver una vaga del metro que va durar més d'un mes, i el Govern no va moure ni un dit per restablir el servei, per no entorpir el dret a la vaga...

– I a Itàlia s'hi han passat temporades senceres. I diuen, per exemple, que aquesta història d'en Guerra només passa a Espanya. A França, tanmateix, es produeix el cas del ministre Christian Nucci, que fou amnistià després d'haver estat inculpat amb proves claríssimes d'haver fet unes factures falses... De manera que la gent té molt poques referències de l'exterior. No llegeixen o no els interessa, i llavors pensen que els d'aquí són casos únics, i en realitat els homes són els mateixos i solen fer les mateixes coses.

– Per a un periodista, ¿és important estar un temps a l'estranger?

– Crec que sortir a fora, no quedar-se a casa, potser és l'assignatura més important de la professió.

– El pitjor és el retorn? Hi ha alguns corresponsals que dirigeixen diaris, quan tornen, però n'hi ha d'altres que de retorn aquí se senten desplaçats.

– Sí, el naufragi. Crec que els casos més clars de naufragi són els d'aquells que tornaren ja de grans, però sense tenir encara l'edat de jubilació, i que no s'han pogut adaptar, reciclar. Els que han tornar en ple èxit, com ara Gaziel, Augusto Assia, el mateix Luis Calvo, etcètera, s'han convertit en directors. Hi ha més casos d'èxit que de naufragi, encara que jo en conec alguns que han naufragat.

Carles Sentís:
"Al lector probablement l'interessa més que li reflecteixis una impressió que no pas que li donis moltes dades"

J.A. Sorolla:
"Si un corresponsal està molts anys en un país, pot acabar perdent el contacte amb la realitat del país per al qual escriu"

J. A. SOROLLA